

***Döllenme** gerçekleşecek olursa embriyo **endometriyuma** tutunur ve **hCG (insan koriyonik gonodotropin)** hormonu salgılar.

***hCG, korpus luteumun devamlılığını sağlar.**

***Korpus luteum** ise **progesteron ve östrojen salgısını devam ettirerek** endometriyumun bozulmadan kalmasını sağlar.

***Gebelik testlerinin çoğunda kanda hCG ya da kandan idrara geçen hCG seviyesi ölçülür.**

DÖLLENME

***Döllenme, ikincil oosit ile spermin haploit çekirdeğinin kaynaşmasıdır.**

***Bu kaynaşmanın olabilmesi için öncelikle spermin baş kısmındaki çekirdeğin yumurtaya girmesi gerekir.**

***Ovulasyon sonrası geride kalan folikül kesesi artığı, korpus luteumu oluşturur.**

***Serbest kalan ikincil oosit döllenmezse ve oogenezi tamamlayamazsa korpus luteum parçalanır.**

***Dişi üreme sistemine bırakılan milyonlarca spermden bir bölümü yumurtalık kanalında canlı kalmayı başarıp bu kanaldaki yumurtaya doğru ilerler. Diğer spermiler ise ölür.**

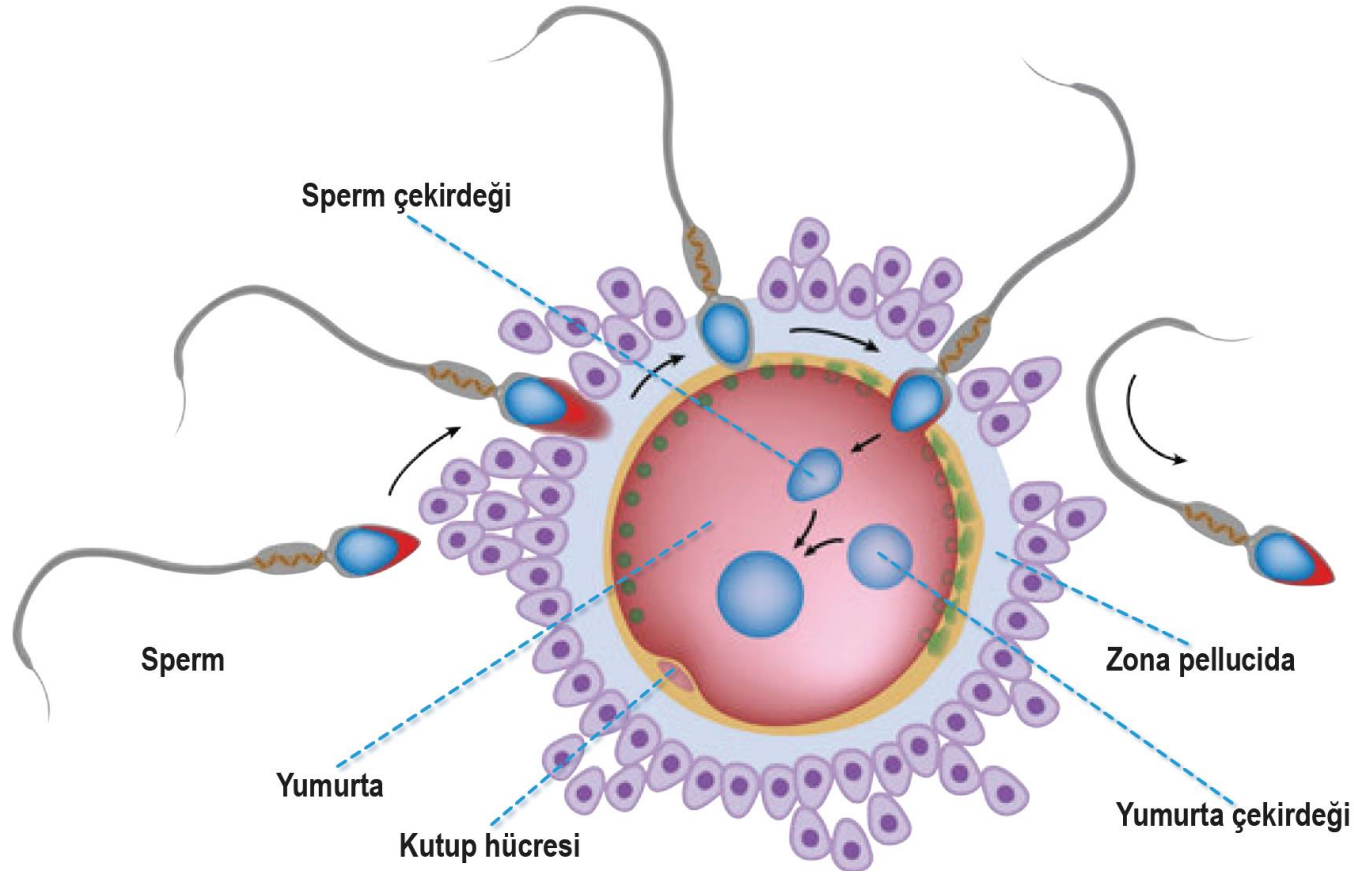
***Sperm yumurtaya ulaştığında yumurtanın dış tarafındaki **zona pellucida (zona pelusida)** adı verilen jel yapıya temas eder.**

***Zona pellucida içinde sperm için **reseptör görevi yapan molekül** bulunur. Bu molekül spermin zona pellucida'dan geçişini kolaylaştırır.**

Spermin **akrozomundan** salınan enzimler jeli eriterek bir açıklık oluşturur. Bu açıklıkta **spermin plazma zarı ile yumurtanın plazma zarı kaynaşır.*

Bu kaynaşma **sperm çekirdeğinin ikincil oositin sitoplazmasına girmesini sağlar.** Aynı zamanda **metafaz II** evresinde bekleyen bu hücrede **mayozun tamamlanmasını uyarır.*

- *Döllenme gerçekleşince zigotun kromozom sayısı diploit olarak korunmuş olur.
- *Döllenme sonrası hızla bölünen zigot, çok hücreli bir yapıya dönüşür ve rahim duvarına gömülür.
- *Böylece hamilelik gerçekleşir.

*Birçok çift, çeşitli biyolojik nedenlerle çocuk sahibi olamamaktadır. Bu duruma **kısırlık** denir.

*Kısırlığın erkekte sperm sayısının azlığı, spermelerin yeterince hareketli olmaması, kadında yumurtanın serbest hâle gelememesi, yumurta kanallarının tıkalı olması gibi pek çok nedeni vardır.

*Günümüzde üreme teknolojileri çocuk sahibi olmak istediği hâlde çocuk sahibi olamayan çiftlerin bu sorununu çözebilmektedir.

*Kısırlık tipine göre uygun tedavi seçenekleri bulunmaktadır. Bu tedavi seçeneklerinden birisi de **in vitro fertilizasyon** yöntemidir.

***In vitro fertilizasyon**, laboratuvar ortamında **yumurta ile sperm**in birleştirilerek **anneye transferine dayanan** bir yöntemdir.

*Tedavinin başlangıcında annede yumurta gelişimini uyaran ilaçlarla çok sayıda yumurta üretilir.

*Yumurtalar cerrahi yöntemle alınır.

*Erkekten alınan spermle yumurtanın laboratuvar ortamında döllenmesi sağlanır.

*In vitro fertilizasyon yöntemlerinden biri olan **mikroenjeksiyon yönteminde** ise sperm baş kısmı yumurtanın içine enjekte edilerek döllenme sağlanır.

*Her iki uygulamada oluşan zigotun birkaç gün gelişmesi beklenir.

*Embriyo yaklaşık 4-8 hücreli evrede annenin rahmine enjekte edilir.

*Rahimde birden fazla embriyo tutunabilir.

*Bu durumda ikiz, üçüz gibi çoğul gebelikler ortaya çıkar.

*Nakil yapılmayan embriyolar ise daha sonra aynı çift için kullanılmak üzere uygun ortamda dondurularak saklanabilir.

- *In vitro fertilizasyon yöntemine ek olarak gebelik şansını artırmak için yeni yöntemler araştırılmaktadır.
- *Bu yeni yöntemler tedavide başarı oranını artırır ve böylece daha önce bu yöntemin uygulanamadığı kişilerin çocuk sahibi olma şansı doğar.
- *Eskiden erkeğin semeninde sperm olmadığı durumlarda uygulanamayan in vitro fertilizasyon yöntemi gelişen teknolojiyle sperm sayısı az olan erkeklerde testisten sperm bulmak mümkün hâle gelmiştir.
- *Testisten sperm alınma yönteminde küçük bir cerrahi işlemle testis içine girilir.
- *Özel ameliyat mikroskopuyla (mikro cerrahi), testis içindeki geniş ve dolgun sperm kanalları tespit edilir ve bu bölgelerden örnekler alınır.
- *Embriyonun gelişmesi ve sağlıklı bir gebeliğin oluşması için rahme iyi tutunması gerekir. Embriyonun rahme tutunabilmesi için zona pellucidanın yırtılması gerekir.
- *Bu tutunmayı kolaylaştırmak için son yıllarda yeni bir yöntem geliştirilmiştir.
- *Yardımla yuvalama denilen teknikle bu zar üzerinde lazer kullanarak delikler açılır. Böylece embriyonun rahme tutunması kolaylaştırılır.
- *Bu yöntem donmuş embriyo kullanılacaksa, daha önce başarısız In vitro fertilizasyon denemesi varsa veya kadının yaşı 40'ın üzerindeyse uygulanır.
- ***In vitro fertilizasyon yönteminde başarıyı artırmak için kullanılan diğer bir yöntem de “blastokist” transferidir.**
- *Normal işleyişte embriyo 2. veya 3. günde rahme yerleştirilirken bu yöntemde blastokist evresinde rahme aktarılır.
- *Hücre sayısı henüz az olan bu embriyonun rahme tutunmasını arttırmak için vücut dışında daha ileri bir safta olan blastokist aşamasına kadar beklenir.
- *Blastokist transferi tekniği, döllenmiş yumurtanın 6. günde rahme tutunduğu doğal gebelik sürecinin benzeridir.
- *Büyük bir hücre kümesi hâline gelen embriyonun rahme tutunup gelişmesi kolaylaşır ve sağlıklı gebelik ihtimali artar.

İNSANDA EMBRİYONİK GELİŞİM SÜRECİ

- *Embriyonik gelişme yumurta ile spermin birleşip **zigotu** oluşturmasıyla başlar.
- *Döllenme sonucu oluşan zigot, tek bir hücreyken büyüme ve gelişme sonunda milyarlarca hücreden oluşan dokuya ve organa sahip karmaşık bir organizmaya dönüşür. Bu süreç **hücre bölünmeleri** sayesinde gerçekleşir.
- *Bu aşamadan sonra embriyo büyüme ve gelişmeye başlar.
- ***Büyüme**, mitozla hücre sayısındaki artıştır.
- ***Gelişme**, dokuların ve organların yapılarındaki değişiklikler sonucu biyolojik fonksiyonlarındaki ilerleme ve olgunlaşmadır.
- *Embriyonik gelişim, art arda gerçekleşen bir dizi hücre bölünmesiyle başlar.
- *Zigotun hücre bölünmelerine **segmentasyon** denir.
- ***Segmentasyon** sonucu oluşan hücrelerden her birine **blastomer** adı verilir.
- *Nadiren bölünen iki hücre birbirinden ayrılıp **tek yumurta ikizlerini (monozigotik ikizleri)** oluşturur.
- *Segmentasyon sırasında mitoz hızla gerçekleşir ancak sitoplazma miktarı aynıdır. Embriyoyu oluşturan **hücreler küçülür**.
- *Segmentasyon sırasında oluşan hücrelerin dut şeklinde bir araya gelerek oluşturduğu yapıya **morula** denir.
- *Döllenmeden 6-7 gün sonra embriyo, yaklaşık 100 hücreden oluşmuş **blastosist** adı verilen içi sıvı dolu bir yapı olarak rahme ulaşır.
- *Blastosist embriyonun **blastula** aşamasıdır.
- *Embriyoda ikinci gelişim aşaması **gastrulasyondur**.

*Gastrulasyon döllenmeden yaklaşık 9 gün sonra başlar.

*Gastrulasyonda üç tabakalı embriyo oluşur.

*Bu embriyonik tabakalar farklılaşarak özgül organ sistemlerini oluşturur.

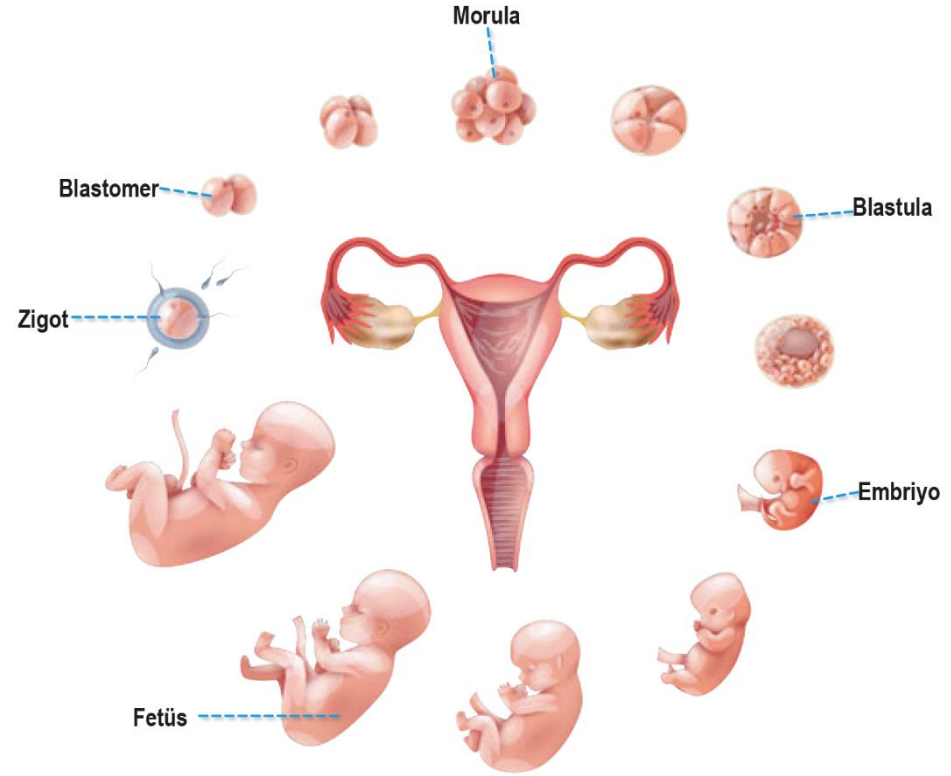
*Gelişmekte olan embriyoda doku ve organlar hücre şekillerinin değişimine, hücre göçüne ve programlanmış hücre ölümüne bağlı olarak şekillenir.

*Segmentasyonla oluşan embriyo rahim duvarına tutunur.

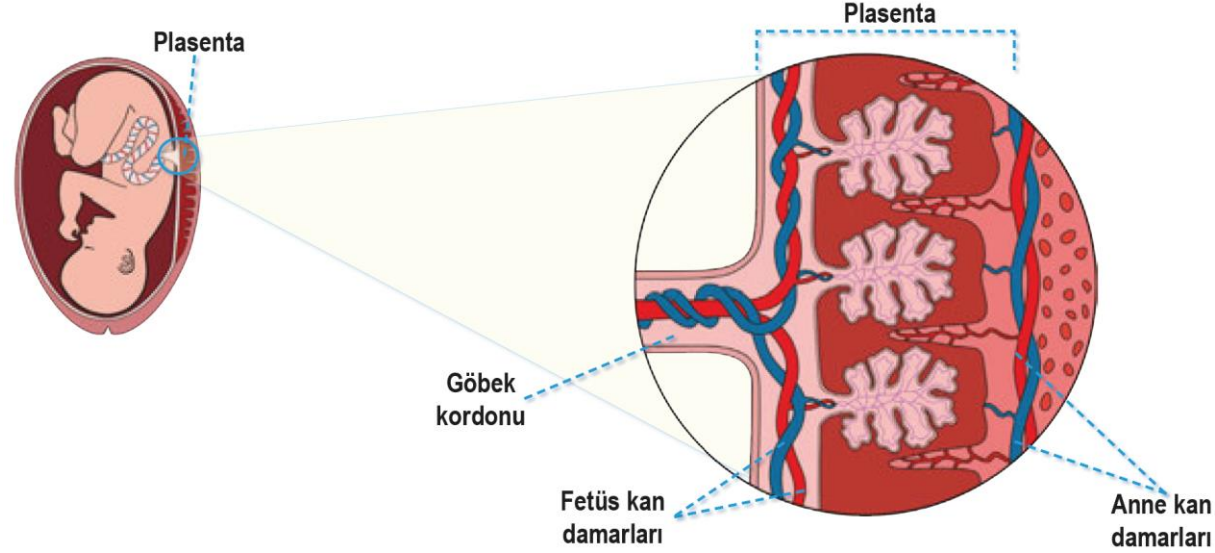
*4-5 hafta sonra plasenta oluşana kadar embriyo endometriyumdaki kılcallardan beslenir.

*Plasenta embriyoya besin ve oksijen sağlar, embriyonun atıklarını da uzaklaştırır.

*Blastosistte yer alan hücreler vücuttaki her tip hücreye dönüşebilecek kök hücrelerdir.

*Gebeliğin oluşumundan yaklaşık bir ay sonra göbük kordonu, plasenta ve büyüyen embriyonun etrafında **amniyon** oluşur.

***Amniyon** embriyoyu kuşatan sıvıyla dolu kesedir.

***Göbük kordonu** plasenta ile embriyo arasında bağlantı kurar.

*Plasenta, embriyoya besin ve oksijen sağlamanın yanı sıra bebeğin bağışıklık sisteminde etkili antikorların anneden bebeğe geçişini sağlar.

*İkinci üç aylık dönemde gebeliği sürdüren hormon olan **progesteron plasenta tarafından salgılanmaya başlar.**